

JUST NU ■ Dumpster diving

För att se i den mörka containern så krävdes det ljus från en pannlampa.

En måltid gjord på livsmedel som hittats vid dumstringen.

Sopdykare är personer som lever på samhällets överflöd. NT träffar tre personer som lever på det affärerna slänger i sina containrar.

Soporna är serverade!

ÖSTERGÖTLAND

Maten som slängs är hårdvaluta för personer som sopdyker i Östergötland.

Vakuumpförpackade avokadofruktar travade i högar och yoghurtförpackningar i mängder. Alla med dagens datum eller kommande bäst föredatum.

– Du ser vad de slänger mycket ätbart. Det går att livnära sig på det här, säger Elias medan han tar upp frukter ur en container och lägger i en back som han sedan ska ta med sig hem.

Två timmar tidigare träffar NT de tre vännerna hemma hos en av killarna. De har samlats enligt veckotradition för att äta middag tillsammans. På bordet står det skålar med färdiglagad mat från förra veckans containerfynd.

Äckligt och tabubelagt

– Vi tar vara på det som inte butikerna vill ha. Dumpstring är för många äckligt och tabubelagt men många skulle bli chockade om de fick se vad vi hittar när vi är ute, säger Lisa.

Det var Lisa som tipsade sina vänner om dumpster diving efter att ha bott utomlands.

Det känns helt orimligt att vi ska tvingas jobba åtta timmar om dagen när det vi odlar och tillverkar bara kastas.

Där upplevde hon att det var mer accepterat att hämta mat ur containrar.

– Utomlands lägger de ut maten som de inte kan sälja, det skulle aldrig hända här i Sverige. Tänk att så många är emot att hämta mat på det här sättet. Det är märkligt när så många äter besprutad mat utan att tänka på hur äckligt det är, säger Lisa.

Bästa fyndet: 35 paket kaffe

I rummet finns en regnbågsfärgglad tavla med orden "skända arbetslinjen, vägra jobba" är en av tavlorna som pryder väggen.

– Dumpstring är inte så bra för arbetsmoralen. Det känns helt orimligt att vi ska tvingas jobba åtta timmar om dagen när det vi odlar och tillverkar bara kastas, säger Hannes.

Han tittar på vännerna och frågar om de är på dykhumör. Alla tre förbereder sig med att ta på sig oömma kläder. De tar med sig varsin ficklampa för att kunna se bra i containrarna. Varje vecka gör de en stor dumpstring där så gott som all veckans mat tas hem. Det bästa fyndet de har gjort är när de hittade 35 paket kaffe och kilovis med cashewnötter.

– Det är som en storhandling som familjer gör tillsammans fast vi inte går in genom affärens dörrar, säger Elias medan han går ut mot bilen.

Det är mörkt ute och enstaka gatulampor är tända. Lisa väljer ibland att dumpstra på dagen men då blir det bara småfynd från containrarna. Flera gånger har poliser eller butiksbiträden blivit arga när hon hämtat mat.

– Många blir skitarga och ropar på mig. De säger åt mig att jag inte får göra så och att det är olagligt, säger Lisa.

Hannes förvånas tvärtom över att det kan vara lagligt att slänga så mycket med mat.

Trots all mat som ligger slängd i containern sticker det inte i näsan av några obehagliga dofter. Vännerna står lutade över containerkanten och det första fyndet för dagen blir flera paket med ägg. Alla blir glada när de hittar flera kilo mjöl lite längre ner i containern. Det var sista ingredienserna till surdegsbrödet de ska baka till helgen.

– Det händer att vissa av oss går och handlar enstaka matvaror för att kunna komplettera senare. Men till stor del försöker vi hitta allt vi behöver till matlagning, säger Lisa.

Backar med mat

En av dem klättrar ner i containern för att komma åt maten bättre. Han skickar sedan backar med mat vidare som sedan placeras i bagageutrymmet. När de är klara för kvällen är hela bagageutrymmet fyllt av mat.

Vad är dumpster diving?

■ **Begreppet dumpster diving** eller friganism är en alternativ livsstil som bygger på avståndstagande från konsumism. Begreppet friganism har skapats som en kombination av orden free (gratis eller fri) och veganism. Freeganer anser att samhället har en komplex syn

på industri, massproduktion ekonomi som drivs av vinst, missbruk av människor, djur och jordens överflöd på alla nivåer av produktion.

■ **Människor** som är friganer och ägnar sig åt dumpster diving letar i containrar, grovsoprum, papperskorgar efter containerfynd.

Konsumenten – vår tids miljöbov

Varje år slängs tonvis med mat i onödan. Naturvårdsverket har som mål att minska matavfallet med 20 procent fram till år 2015.

Den senaste statistiken visar att butikerna slängde 39 000 ton med livsmedel un-

der 2010. Hushållen slänger 674 000 ton matavfall och är de som slänger mest. Av hushållsavfallet är det 35 procent onödigt avfall i form av hela frukter och matrester.

– Hur mycket som slängs varierar från butikerna. Varje kilo är ett kilo för mycket

39 000 ton

livsmedel slängde butikerna under 2010.

och det är alltid slöseri att slänga, säger Angelika Blom som är rådgivare för biologisk återvinning på Avfall Sverige.

Välfyllda hyllor

Mycket av de livsmedel som slängs är produkter med bäst föredatum. Märkningen visar

Två limpor vars bäst före-datum inte hade passerats var några av de produkter som hittades under dumstringen.

När de är ute och dumpstrar stöter de ibland på andra som är ute för samma ändamål. Trots att dumpstring är ett relativt nytt begrepp har fenomenet funnits länge.

– En gång träffade vi en man som hade livnärt sig på dumpstring i 40 år. Vi vet inte hur många det är här i Östergötland som gör det, men det är fler än vad man tror, säger Lisa medan hon städar runt containern.

Hålla snyggt

Hon berättar att det är viktigt att hålla det snyggt efter dumpstringen, både för personalen som arbetar i butiken och för andra som vill komma efter dem och dumpstra.

Tillbaka i lägenheten fylls bordet med dagens fynd. De delas upp lika till alla och den som vill ha specialprodukter får ta av det. På bordet ligger allt från omogna frukter till färskt bröd och kilovis med lösviktsgodis.

– Vi producerar mat för två jordklot samtidigt som människor svälter. Vi har ett ekonomiskt system som belönar de som vandaliserar och gömmer mat för andra människor. Visst blir jag glad när jag hittar något jag behöver, men jag blir mest arg och ledsen av att se all mat som slängs, säger Hannes.

Fotnot: Elias och Hannes vill inte uppge sina efternamn och Lisa heter egentligen något annat.

CLARA CARLSON
011-200 000
clara.carlson@nt.se

REBECCA UHLIN

Fotograf 011-200 000
rebecka.uhlin@nt.se

Maten som ligger på bordet är fyndet från kvällens dumpstring. Flera produkter hade ett bäst före-datum på flera dagar senare.

Sopdykning är brottsligt

det datum som producenten kan garantera att livsmedlet har kvar de egenskaper som det förknippas med. Det kan vara smak, färg, krispighet, spänstighet, tuggmotstånd och näringsinnehåll.

– Konsumenterna förväntar sig välfyllda hyllor, det kan vara en

bidragande orsak till att det slängs så mycket i butikerna, säger Angelika Blom.

Butiker har börjat prioritera vad som ska slängas och inte.

– I dag skänker fler butiker mat till människor som behöver det. Viss mat används till att göra lunchlådor för

försäljning med produkter där bäst före-datum närmar sig, säger Angelika Blom.

Inte okej

Flera butiker är skeptiska till dumpsterdiving i deras containrar och har börjat tänka mycket på vad de slänger.

– Av säkerhetssjäl är det inte okej. Jag tycker inte vi slänger så mycket mat. Vi ger även bort viss kasse-rad mat till bönder, så allt slänger vi faktiskt inte, säger Niklas Andersson på Ica Maxi i Norrköping.

CLARA CARLSON

Det finns riktlinjer för vilka sopor man får ta av.

– Det är olika beroende på containrar, för vissa containrar där innehållet är till ett ändamål är det inte lagligt att ta av. Att ta livsmedel från containrar är inget jag kan

minnas att vi anmält men det är möjligt att butiker har gjort det själva, säger Kent Fernström polisintendent i Norrköping.

Enligt lag är det olagligt att ta andras sopor.

– Om någon har äganderätt till soporna eller de ska användas

till något ändamål exempelvis återvinning så är det olagligt. Det vill säga, gör någon en förlust för att någon tar soporna är det olagligt och kan då klassas som ett tillgreppsbrott, säger Axel Östberg tingsnotarie på Norrköpings tingsrätt.

CLARA CARLSON